

Etika – její „věc“

Etika se nepochybně musí zabývat také zvyky a mravy, ale nemá-li „degenerovat“ na pouhou etologii jednotlivých lidských společenství, musí tyto zvyky a mravy posuzovat, tj. hodnotit z mravního hlediska. V čem však toto mravní hledisko spočívá? Tak jako v přístupu k živým bytostem lze za „pokrok“ považovat přechod od morfologie k etologii (neboť to znamená přechod od pouhého popisu k většímu porozumění), je třeba vidět zásadní pokrok v přechodu od orientace na zvyky a mravy a jejich popisování k orientaci na zásady (principy, normy atd.), ale je to jen první krok k většímu porozumění pro to, čemu říkáme „mravní jednání“. Chybný moment můžeme vidět především v tom, že s touto orientací na „principy“ je potlačen nebo marginalizován ohled na to, že jde o jednání a chování, tedy na to, co se děje, zatímco ony principy a normy bývaly „uchopovány“ jako z mravního dění a jeho situačnost vyňaté, od situací abstrahované (takzvaně „obecně platné“). Jinak řečeno, chyba tu spočívala (a spočívá) v tom, že tak je zcela vyřazován čas a časovost. Na druhé straně ti, co důraz na čas a časovost podržují a podtrhují, dělají jinou chybu, totiž že mravní otázky, problémy relativizují a že si tak jakoby udržují od toho, čím se zabývají, jakousi nepřípustnou distancí. V etice však takové distance není možná: etik musí sám také hodnotit – a to znamená: „přiznat barvu“.

(Písek, 111019-1.)